

Yrkesfiske og havfisketurisme:

Hvorfor kombineres det ikke mer?

FORFATTERE

Sigri Stokke Nilsen
Idunn Høgmo Karlsen
Nikolai Enok Anfeltmo

DESIGN

Tank Design Tromsø

ISBN

Trykt versjon: 978-82-93806-11-0
Digital versjon: 978-82-93806-12-7

FORSIDEBILDE

Kjell Ove Hveding

Hvorfor kombineres ikke yrkesfiske og havfisketurisme mer?

Her er hovedfunnene

- **Sameksistens i kystsonen handler om mer enn areal.**

Yrkesfiske og havfisketurisme – som en del av reiselivsnæringen – foregår ofte i de samme kystområdene og forholder seg til mange av de samme ressursene. Aktiv sameksistens kan også ta form som flerbruk, der fartøy, kompetanse eller infrastruktur brukes til flere aktiviteter. Hvordan slike løsninger fungerer i praksis sier derfor noe om hvordan sameksistensen i kystsonen fungerer.

- **Kombinasjon mellom yrkesfiske og havfisketurisme er sjelden.**

Til tross for at aktivitetene ofte har utgangspunkt i de samme kystsammfunnene, er det få aktører som både driver fiskeri og tilbyr havfisketurisme.

- **Muligheten finnes, men brukes i liten grad.**

Ordningen «turistfiske på fiskers kvote» åpner for at fiskere kan ta med turister på egne fartøy. I praksis er det svært få som benytter seg av denne ordningen.

- **Det finnes flere forklaringer på hvorfor kombinasjon er krevende.**

Intervjuer og gjennomgang av regelverk peker blant annet på ulike reguleringsystemer, ulike krav til fartøy og sikkerhet, ulike kompetanser og ulike måter å organisere virksomheten på.

- **Fiskeri og turistfiske reguleres etter ulike logikker.**

Yrkesfisket er en kvoteregulert høstingsnæring, mens turistfiske i sjø inngår ofte som en del av reiselivsnæringen og reguleres gjennom andre rammeverk. Dette kan påvirke hvordan aktørene oppfatter rammevilkår og samarbeid i kystsonen.

- **Kombinasjonsdrift kan gi innsikt i hvordan sameksistensen fungerer i praksis.**

Når samarbeid mellom aktivitetene i liten grad oppstår, kan det også peke på hva det er som gjør samspill krevende.

- **Rapporten peker på noen mulige temaer for videre arbeid.**

- Mer dialog lokalt for å bedre samarbeidsklimaet mellom aktivitetene
- Bedre veiledning og lavterskel avklaringer for dem som vil drive kombinasjonsdrift
- Mer presist register av turistfiskevirksomhet og bedre oversikt over uttak lokalt
- Læringspiloter for kombinasjonsdrift
- Bedre forståelse for hvordan kombinasjonsnæring har vært en del av kystkultur

Hovedfunn

Forord	8		
Om arbeidet	9		
Innledning. Hvorfor er kombinasjon så sjelden?	10		
Slik har vi jobbet	11		
Kapittel 1. Status: Hvor vanlig er kombinasjonsdrift?	12		
Hvor vanlig er kombinasjon i dag?	14		
Næringskoder og registrering	15		
Endringer som påvirker	16		
Verdiskapingspotensial og behov for god forvaltning	17		
Kapittel 2. Tre måter turistfiske kan drives på – og hva de betyr for kombinasjon	18		
Turistfiske som aktivitet	20		
Stor variasjon blant virksomheter i turistfisket	20		
Høstingsregler og praktisk utøvelse	20		
		Kapittel 3. Stemmer fra kysten: erfaringer fra fiskere, turistbedrifter og kombinasjonsaktører	22
		Yrkesfiskere	
		Per-Roger Vikten (Nordland)	24
		Ola Andreas Dahle (Trøndelag)	25
		Kombinasjonsaktører	
		Børge Iversen (Nordland)	26
		Øyvind Berg (Finnmark)	27
		Turistfiskebedrifter	
		Kjell Ove Hveding (Troms)	28
		Mona Saab (Finnmark)	29
		Kapittel 4. Hva som hindrer kombinasjon i praksis	30
		Kapittel 5. Hva funnene sier om sameksistens i kystsonen	34
		Kapittel 6. Veien videre	36
		Referanser	38

Innhold

Senter for hav og Arktis jobber systematisk for å styrke sameksistensen til havs. I denne rapporten ser vi på mulighetene for samarbeid mellom yrkesfiskere og havfisketurisme.

Rapporten støtter seg på samtaler med aktørene og vi har undersøkt utfordringer og muligheter knyttet til rammer, kontroll og legitimitet. Vi finner at det er et potensiale for lokal verdiskapning i møtet mellom yrkesfiskere og havfisketurisme.

Rapporten er en forstudie. Den peker på barrierer og mulige veivalg, men er ikke en forvaltningsmessig utredning og tar ikke stilling til konkrete reguleringstiltak.

Rapporten må også ses i sammenheng med senterets tidligere arbeid om flerbruk til havs, blant annet rapportene *Marine næringsparker* og *Når havvind møter havbruk – er forvaltningen rigget for flerbruk til havs?* I disse arbeidene ble flere problemstillinger knyttet til sameksistens identifisert. Spørsmålet om kombinasjon mellom yrkesfiske og havfisketurisme ble vurdert som særlig relevant for kystsonen, og følges derfor opp her gjennom en egen forstudie.

Ambisjonen er at rapporten kan brukes som et felles utgangspunkt for videre arbeid i næring og forvaltning, og som støtte til dialog der konfliktnivået i dag er høyt.

Jan-Gunnar Winther
Jan-Gunnar Winther
Direktør
Senter for hav og Arktis

Om arbeidet

Rapporten er utarbeidet av Senter for hav og Arktis.

Norges Fiskarlag, Nord Fiskarlag, Sør-Norges Fiskarlag og NHO Reiseliv har vært verdifulle partnere i arbeidet og har gitt innspill underveis i prosessen. I tillegg har vi hatt dialog med relevante forvaltnings- og institusjonsaktører og gjennomført intervjuer med næringsaktører langs kysten. Vi takker Fiskeridirektoratet, Sjøfartsdirektoratet og Norges Råfisklag for at de har stilt til intervju og delt erfaringer.

Rapportens vurderinger og konklusjoner står for senterets regning.

Forord

Innledning.

Hvorfor er kombinasjonen så sjelden?

«For å leve av naturen, må man lære seg å leve med naturen»

Per-Roger Vikten, fisker

Foto: Kristoffer Lorentzen

Yrkesfiske og havfisketurisme, som en del av reiselivsnæringen, er i dag to viktige inntektskilder i mange kystsamfunn i Nord-Norge. Langs kysten har fiskeri, bosetting og gode liv tradisjonelt vært tett sammenvevd. Kystsamfunnene er bygget på kombinasjoner av næringer og evnen til å tilpasse seg skiftende natur- og markedsforhold. Denne historien rommer også en sjøsamisk arv, der bruk av marine ressurser har inngått som del av et bredere livsgrunnlag.

Reiselivsnæringen er i vekst, og flere turister søker opplevelser knyttet til natur. Samtidig står fiskerierne i en periode med kritisk lave kvoter og økt regulering i flere fiskerier. Fiskerinæringen og havfisketurismebransjen opererer i de samme kystnære områdene, og påvirkes av endringer i naturgrunnlag, marked og forvaltning. Disse endringene har sammensatte årsaker, blant annet biologiske forhold, klimaendringer og utvikling i regulering og marked, og kan ikke forklares av én enkelt aktivitet alene.

Dette har også aktualisert spørsmål om regulering, oversikt og profesjonalisering av turistfisket. Samtidig reiser situasjonen i fiskerinæringen spørsmål om rammevilkår, rettferdighet og fordeling av en felles ressurs.

Det er likevel svært få langs kysten som driver kombinasjonsdrift av fiskeri og havfisketurisme. Hvorfor er det sånn?

Når kombinasjonsdrift i liten grad forekommer, kan det gi en pekepinn på hvilke forhold som gjør samspill krevende i praksis. Flere aktører beskriver konfliktnivået mellom deler av fiskerinæringen og havfisketurismebransjen som relativt høyt (Senter for hav og Arktis, under trykk).

I denne rapporten bruker vi «kombinasjonsdrift» om én konkret form for samarbeid mellom næringene, og vi bruker «sameksistens» om det bredere bildet: hvordan næringene fungerer side om side over tid, med eller uten samarbeid.

Sameksistens viser til at flere aktører bruker eller påvirker det samme området i rom og/eller tid, slik at deres aktiviteter påvirker hverandres handlingsrom.

God sameksistens beskriver kvaliteten på denne relasjonen: at aktører kan operere side om side over tid på en måte som oppleves legitim og forutsigbar, uten uakseptabel konflikt eller negativ påvirkning på naturgrunnlaget.

Begrepsbruken bygger på arbeidet med sameksistens som presenteres i Samarbeid i norske havnæringer – en status om sameksistens i det blå (2026).

I denne rapporten brukes kombinasjonsdrift mellom fiskeri og havfisketurisme som et konkret eksempel på hvordan sameksistens kan arte seg i praksis.

For Senter for hav og Arktis er kombinasjonsdrift mellom fiskeri og havfisketurisme en viktig case fordi det viser hvordan sameksistens fungerer i praksis. En slik kombinasjon kan også forstås som en form for flerbruk, der eksisterende ressurser – som fartøy, kompetanse og infrastruktur – brukes til flere aktiviteter.

Der kombinasjon er mulig, kan det gi kystsamfunn flere inntektsbein, styrke lokal verdiskaping og utnytte eksisterende kompetanse og infrastruktur bedre. At kombinasjon likevel nesten ikke forekommer, peker på strukturelle barrierer mellom fiskerinæringen og turistfiskeaktivitet, men også på praktiske og opplevde barrierer i møtet mellom aktører som driver henholdsvis fiske og havfisketurisme. Å forstå disse er sentralt for å utvikle rammer som ivaretar både naturgrunnlag, legitimitet og robuste kystsamfunn.

Fiskeri er dypt historisk forankret, mens havfisketurisme har over tid blitt en del av kystøkonomien flere steder, og bidrar i dag til aktivitet, arbeidsplasser og ringvirkninger i mange lokalsamfunn. Spørsmål om legitimitet og rettferdighet berører derfor begge.

Forvaltningen og næringene selv har gjentatte ganger pekt på behovet for bedre oversikt og tydeligere rammer for turistfisket. Parallelt har det over flere år vært en bredere debatt om hvordan forvaltningen kan bidra til helårslige arbeidsplasser, bosetting og rett til fiskeressursene for dem som bor langs den nordlige kysten.

I denne rapporten undersøker vi hvorfor yrkesfiske og havfisketurisme i liten grad kombineres, og hvilke forhold som påvirker muligheten for bedre sameksistens mellom næringene – enten de drives hver for seg eller i kombinasjon. Ambisjonen er ikke å plassere ansvar, men å bidra til et mer presist kunnskapsgrunnlag for videre dialog om rammevilkår, legitimitet og praktiske løsninger i kystsonen.

Slik har vi jobbet

Denne rapporten er en forstudie og ikke en forvaltningsmessig utredning. Formålet er å belyse hvordan rammeverk og praksis påvirker muligheten for kombinasjonsdrift mellom yrkesfiske og havfisketurisme, og hvordan dette oppleves fra ulike ståsteder i næring og forvaltning. Som forstudie søker rapporten først og fremst å identifisere sentrale problemstillinger og kunnskapshull som kan være relevante for videre dialog og eventuelle senere analyser.

I rapporten brukes kombinasjonsdrift som et analytisk inngangspunkt for å undersøke sameksistens i praksis.

Analysen bygger på kvalitative intervjuer med aktører fra tre grupper: yrkesfiskere, turistfiskebedrifter og aktører som kombinerer fiskeri og havfisketurisme. Ambisjonen var å intervju et lite, men balansert utvalg fra hver av disse gruppene. Å identifisere aktører som faktisk driver kombinasjonsdrift viste seg imidlertid å være den mest krevende delen av arbeidet.

Intervjuene er supplert med dialog med næringsorganisasjoner, herunder Norges Fiskarlag og NHO Reiseliv, samt innspill fra forvaltningen, blant annet Fiskeridirektoratet og Sjøfartsdirektoratet, samt fra salgslaget Norges Råfisklag. I tillegg bygger rapporten på dokument- og tekststudier av gjeldende regelverk, praksis og relevante utredninger.

Rapporten har ikke som mål å evaluere enkeltaktører eller foreslå konkrete reguleringstiltak. Den er skrevet for næringsaktører og forvaltning som arbeider med fiskeri og turistfiske, og som står i spennet mellom verdiskaping, regulering og sameksistens i kystsonen.

Kapittel 1.

Status: Hvor vanlig er kombinasjonsdrift?

Foto: Kristoffer Lorentzen

Hvor vanlig er kombinasjon i dag?

Det er få som kombinerer turistfiske og yrkesfiske i dag. Sett utenfra er det kanskje overraskende – de høster av samme ressurs og holder til i de samme fiskeværene. De er med på hvert sitt vis å bidra til livskraftige kystsamfunn.

Det er mange ulike registre som kan gi oss oversikt over hvor mange som driver i de ulike næringene. Man kan være registrert i mer enn ett register, men det er særdeles få som er det:

- **Sjøfartsdirektoratets¹ register for fartøy med opptil 12 passasjerer:** om lag 750 registrerte fartøy
- **Turistfiskeregisteret²:** om lag 2 285 registrerte turistfiskebedrifter
- **Merkeregisteret for fiskefartøy³:** 4 874 fartøy, hvorav 4 445 er under 15 meter. Nofimas rapport viser til om lag 1 700 aktive fartøy i kystflåten i 2023 (Steinsbø et al., 2025)

Hva mener vi med turistfiske?

Turistfiske brukes som en bred samlebetegnelse på fiskeaktiviteter for tilreisende turister i Norge.

I forvaltningssammenheng brukes begrepet særlig om utenlandske turister som fisker i norske farvann, og om virksomheter som tilrettelegger for dette gjennom registrering hos Fiskeridirektoratet (turistfiskeregisteret). Registeret omfatter et bredt spekter av virksomheter som oppfyller registreringskravene, og sier i seg selv lite om virksomhetenes størrelse, profesjonalitet eller tilknytning til reiselivsnæringen.

I reiselivsnæringen omtales den organiserte delen av dette ofte som **havfisketurisme** – guidede turer eller utleie av båt som del av et reiselivsprodukt.

Begrepene overlapper, men er ikke nødvendigvis sammenfallende. Mens turistfiskeregisteret er en forvaltningskategori,

Det er bare en håndfull av båtene som er registrert i Sjøfartsdirektoratets register som er fiskefartøy. I Råfisklagetets register over hvem som har registrert seg under ordningen «turistfiske på fiskers kvote» var det per januar 2026 ingen fartøy registrert, mot åtte i 2025.

I arbeidet med denne rapporten har vi sporet opp to aktører som driver med kombinasjonsdrift.

Kombinasjonsordninger eksisterer altså, men de er lite brukt.

brukes havfisketurisme i større grad som en bransjebetegnelse i reiselivssammenheng.

I denne rapporten brukes begrepene derfor noe ulikt avhengig av sammenhengen. Når vi omtaler regelverk, registrering og forvaltning, bruker vi begreper slik de er definert i gjeldende reguleringer. Når vi beskriver aktiviteten som reiselivsprodukt eller del av lokal verdiskaping, bruker vi betegnelsen havfisketurisme.

Rapporten analyserer i hovedsak organisert aktivitet der virksomheter tilbyr tjenester knyttet til turistfiske i sjø. Samtidig berører rapporten også regelverk og strukturer som gjelder et bredere spekter av registrerte virksomheter.

Rapporten behandler ikke ulovlig aktivitet eller smugling. Slike forhold faller utenfor formålet og representerer ikke den organiserte virksomheten som analyseres her.

1. **Sjøfartsdirektoratet:** Fritidsskipersertifikat brukt i næringsvirksomhet (12 pax)
2. **Fiskeridirektoratet:** Registrerte turistfiskebedrifter. Data hentet 09.03.2026.
3. **Fiskeridirektoratet:** Fartøy- og eieropplysninger. Data hentet 09.03.2026.

Figur 1: Antall bedrifter registrert under de ti mest brukte næringskodene i turistfiskeregisteret.

Næringskoder og registrering

Ved registrering i Brønnøysundregistrene skal virksomheter velge inntil tre næringskoder som beskriver virksomhetens aktivitet. For fisketurisme i sjø finnes det i dag ingen næringskoder som treffer aktiviteten presist. For havbasert fisketurisme som hovedaktivitet er det i praksis to næringskoder som er relevante:

Næringskode	Navn
50.109	Kysttrafikk med passasjerer ikke nevnt annet sted
77.210	Utleie og leasing av sports- og fritidsutstyr

Hvilken kode som er mest korrekt, avhenger av om fisketurismen tilbys med eller uten guide eller mannskap.

Flere aktører innen havfisketurisme driver også med overnatting, servering og opplevelser, og benytter derfor koder som:

Næringskode	Navn
55.10	Hotellvirksomhet
55.20	Drift av ferieleiligheter og -hytter
55.30	Campingplasser
93.29	Andre fritids- og opplevelsesaktiviteter

4. Tallene viser til uttrekk fra turistfiskeregisteret per 26.11.2025, som lå til grunn for kartleggingen av næringskoder i denne analysen. Andre steder i rapporten benyttes senere uttrekk.

Disse kodene beskriver bredden i virksomheten, men ikke selve fisketurismen som aktivitet.

Per 26.11.2025⁴ er 2 025 bedrifter i turistfiskeregisteret også registrert i Brønnøysundregistrene. Av disse er det kun et lite antall som bruker kode 50.109 eller 77.210. Et viktig forklaringspunkt er at de tilgjengelige næringskodene ikke speiler innholdet i havfisketurisme på en treffsikker måte. Kode 77.210 omfatter utleie av fritidsbåter uten mannskap, men sier ingenting om fiske. Kode 50.109 omfatter blant annet utleie av fritidsbåter med mannskap til fisketurer, men kan for mange fremstå som lite dekkende for aktivitetens faktiske innhold.

Samtidig er det viktig å være oppmerksom på at turistfiskeregisteret omfatter et bredt spekter av virksomheter. Noen tilbyr havfisketurisme som del av et reiselivsprodukt, mens andre har mer avgrensede aktiviteter knyttet til båtutleie eller tilrettelegging for fiske.

Resultatet er at virksomheter som i praksis kan tilby lignende aktiviteter, registreres under svært ulike næringskoder. Dette gjør det krevende å etablere et etterprøvbart kunnskapsgrunnlag for omfang og utvikling i aktiviteten. Tilsvarende utfordringer er dokumentert i Menon-rapporten om havfisketurisme (Menon Economics, 2022, s. 26).

Endringer som påvirker

De kystnære fiskeriene, lokalsamfunnene og fiskeværene er i endring, og det skjer flere typer endringer samtidig.

Ressursgrunnlag og biologiske endringer

På den ressursbiologiske siden handler det om redusert tilgang og kvotenedgang på flere viktige fiskeslag som torsk, sei og blåkveite. Havforskningsinstituttet viser til at klimaendringer påvirker temperatur, strømmer og økosystemer i havet, noe som igjen kan føre til endringer i fordeling og vandringsmønstre hos arter som torsk, makrell og lodde (Havforskningsinstituttet, 2019). Endringene er tydelige, men sammensatte drivere gjør årsakene vanskelige å fastslå.

Arealpress og konkurranse i kystsonen

Kystfiskerne opplever press på tilgang på fiskefelt, areal og ressurser fra flere hold. Det dreier seg om oppdrettslokalteter, Forsvarets øvingsfelt, havvind og bekymringer knyttet til torskeoppdrett og effekter på villfisk, samt kystsonoplanlegging der oppdrett oppleves som prioritert, blant annet på grunn av havbruksfondet. I tillegg opplever fiskerne økt regulering i fiskeri som tidligere har vært åpne, bl.a. gjennom strenge bifangstbestemmelser og (lave) fartøyskvoter, f.eks. på brosmelange og kveite. På toppen av dette kommer turistfisket, som fra fiskernes side til dels oppleves som en uregulert høsting av en felles ressurs og der de to aktivitetene reguleres svært ulikt, både med tanke på rapportering av fangst, sporing og straffenivå.

Havfisketurisme: vekst, regulering og kunnskapsgrunnlag

Turismen til Nord-Norge øker betydelig, og naturbaserte opplevelser har vært en viktig driver for utviklingen. Det finnes mange profesjonelle og seriøse aktører som driver i havfisketurismebransjen. Tall fra Fiskeridirektoratets turistfiskeregister viser at det per mars 2026 er registrert 2 285 virksomheter som tilrettelegger for turistfiske. En kartlegging gjennomført av Menon Economics på oppdrag fra NHO Reiseliv viser imidlertid at mange av de registrerte virksomhetene ikke driver med havfisketurisme som del av et reiselivsprodukt, og at det er betydelige avvik mellom registeret og faktisk aktivitet (Menon Economics, 2022). Ifølge kartleggingen har antallet registrerte turistfiskebedrifter tredoblet seg siden 2019. Dette bidrar til usikkerhet om hvem som faktisk driver havfisketurisme, og gjør det vanskelig å få oversikt over reell aktivitet. Fiskeridirektoratet har varslet en gjennomgang av registeret for å få bedre oversikt over hvilke virksomheter som faktisk er aktive. Flere aktører i havfisketurismebransjen etterspør samtidig et mer presist og oppdatert register, med tydeligere krav til registrering og bedre oversikt over aktive virksomheter. Samtidig kan ulik reguleringslogikk mellom yrkesfiske og turistfiske bidra til ulike forventninger og ulik opplevelse av rettferdighet.

Turistfisket er inne i en periode med nye reguleringer. Utførselskvoten er 15 kg fra 1. januar 2026 og blir 10 kg fra 1. januar 2027, begge maks to ganger per år. Fra 1. august 2025 kom

krav om daglig fangstrapportering for turistfiskevirksomheter og skjerpede krav til utførselsdokumentasjon, og det er signalisert at ytterligere tiltak kan komme. Dette skaper uro i deler av havfisketurismebransjen, blant annet knyttet til tempoet i reguleringene og konsekvensene for investeringer knyttet til utførsel. Samtidig er myndighetenes mål å utvikle fisketurismen i retning av større vekt på selve opplevelsen av å fiske. Havfisketurismebransjen selv viser til at det samlede uttaket i turistfisket er svært lite sammenlignet med yrkesfisket på nasjonalt nivå. Samtidig peker flere aktører, blant annet fra fiskerisiden, på at denne sammenligningen mellom turistfiske og yrkesfiske bør nyanseres. Turistfisket foregår ofte i avgrensede kystområder og på lokale bestander. I slike områder kan uttaket, særlig av arter som kysttorsk, sei, uer og kveite, være betydelig sett opp mot den lokale ressursen.

Registrerte turistfiskevirksomheter rapporterer fangst (også nullfangst) av torsk, kveite, uer, steinbit og sei. Rapporteringen gir et kunnskapsgrunnlag om aktiviteten, men sier primært noe om antall fangede fisk, ikke total fangstmengde, siden det ikke rapporteres vekt.

Opplevelse av konflikt og omdømme

Fra kystfiskernes side oppleves det et relativt høyt konfliktnivå knyttet til turistfiskeaktivitet. Fra havfisketurismebransjens side rapporteres det ikke om konflikt i samme grad. Det kan tyde på at aktørene vurderer omfang og alvor på ulikt. I intervjuer kommer det også frem at noe av misnøyen fra fiskerisiden retter seg mot reguleringer og manglende oversikt over hvem som faktisk driver aktivitet, snarere enn mot konkrete reiselivsaktører. Ulik opplevelse av konflikt kan i seg selv være en barriere for samarbeid, fordi den påvirker tillit og dialog, og kan føre til feiltolkninger av både intensjoner og myndighetenes rolle.

Flere aktører i havfisketurismebransjen trekker frem at mye av den offentlige debatten om turistfiske preges av medieoppslag om store tollbeslag og enkeltsaker som ikke gjelder deres egen bransje. De opplever at dette kan skape et uriktig inntrykk av bransjen som helhet, selv om slike saker i liten grad gjelder registrerte turistfiskebedrifter innen reiselivsnæringen som følger gjeldende regelverk. Dette understreker betydningen av tydelige registre og reguleringer som gjør det mulig å skille mellom ulike typer virksomheter innen turistfiske.

Samtidig pågår det et arbeid knyttet til sjøsamiske fiskerettigheter, der Sametinget har tatt til orde for lovfesting av retten til fiske og styrket medbestemmelse i forvaltningen, med henvisning til folkerettslige forpliktelser. Dette arbeidet retter seg mot statlige rammeverk og kan på sikt få betydning for reguleringen av kystnære fiskerier. Eventuelle endringer vil inngå i et landskap der både yrkesfiske og turistfiske allerede påvirkes av flere samtidige endringer i rammevilkår og forvaltning.

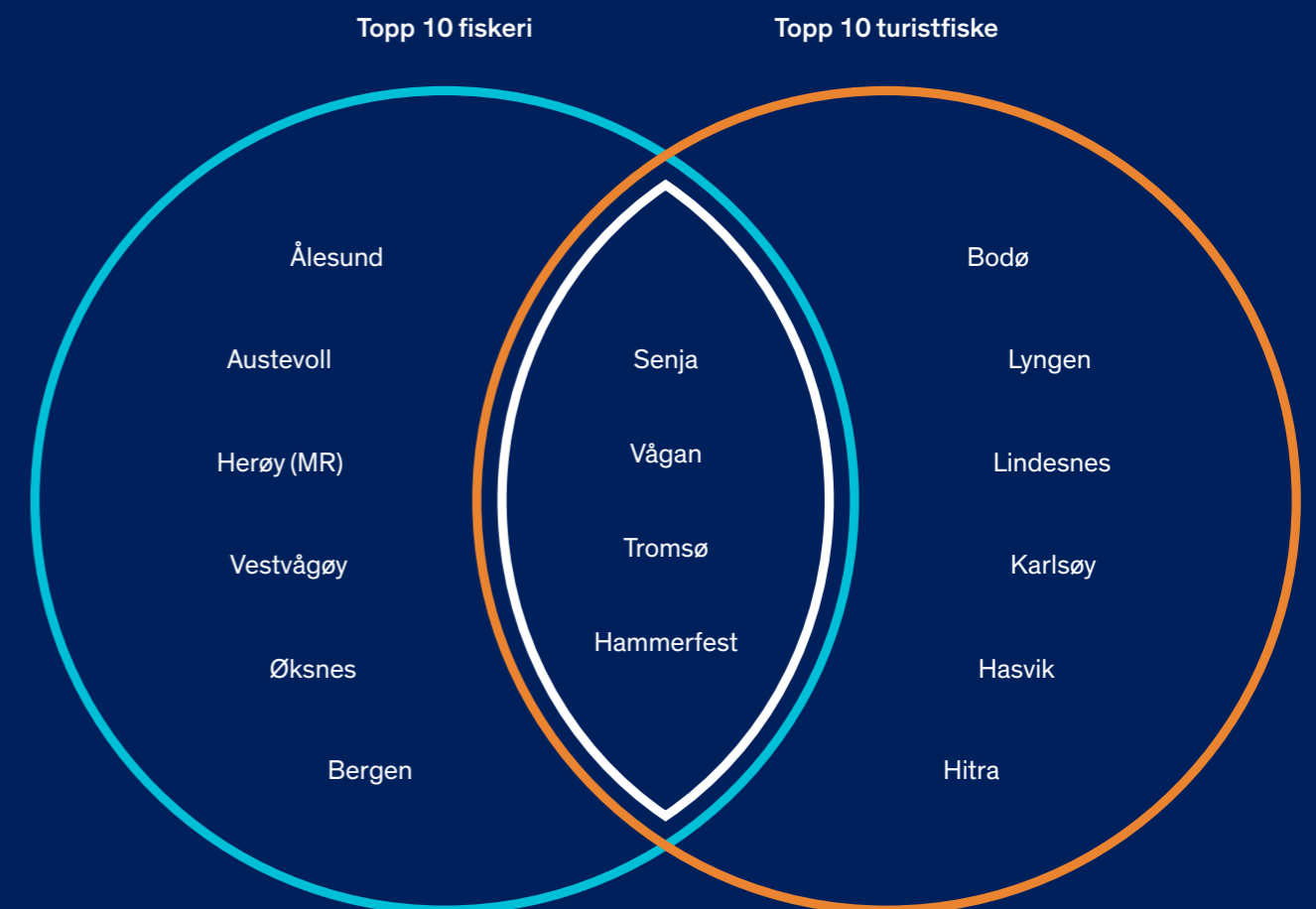
Verdiskapingspotensial og behov for god forvaltning

Senter for hav og Arktis, og andre, har analysert verdiskapingen fra aktører som tilbyr turistfiske. Det er utfordrende å gi et presist bilde av reell verdiskaping på grunn av en rekke faktorer. Blant annet er det vanskelig å kartlegge hvor stor del av virksomhetenes aktivitet som er knyttet til havfisketurisme eller andre former for tilrettelegging for turistfiske. Dette diskuteres blant annet i Senter for hav og Arktis sin analyse av verdiskaping i havfisketurisme (Senter for hav og Arktis, 2026). Analysen indikerer at bedrifter med aktivitet knyttet til turistfiske skapte om lag 452 millioner kroner i verdiskaping i 2023, men tallet må forstås i lys av de identifiserte usikkerhetene. Til sammenligning ser vi av Nofima sitt arbeid at kystflåten hadde en samlet verdiskaping fra kjerneaktiviteten sin på 6,9 milliarder kroner i 2023 (Steinsbø et al., 2025).

Sammenlignes kommuner med høy verdiskaping knyttet til turistfiske med kommuner med høy verdiskaping fra fiskerinæringen,

fremtrer en tydelig overlapp. Flere kommuner ligger høyt i begge analyser. Ved å sammenligne vår egen verdiskapingsanalyse av turistfiske og Nofima sin verdiskapingsanalyse av fiskerinæringen fra 2023 finner man at Senja, Vågan, Hammerfest og Tromsø alle ligger i topp 10 for verdiskaping i begge sektorene. Nofima sin analyse inkluderer ringvirkninger, mens analysen av turistfiske i hovedsak omfatter direkte verdiskaping. Dersom det kun legges til grunn direkte verdiskaping i fiskerinæringen, faller Bergen kommune ut av topp 10. Forskjeller i metodikk innebærer at sammenligningen ikke kan brukes til å sammenligne nivået på verdiskaping, men gir et bilde av hvilke kommuner som er sentrale verdiskapingsarenaer i begge næringer. Samtidig må det tas høyde for at verdiskaping i fiskerinæringen også i ulik grad mellom kommunene er knyttet til landinger av pelagiske arter eller fryst råstoff, som i mindre grad overlapper med aktivitetene i turistfisket. En annen mer direkte sammenligning kunne derfor vært å se nærmere på kommuner der det landes ferskt råstoff fra kystflåten, siden det er her både potensielle konflikter og muligheter for samspill mellom næringene typisk vil oppstå.

Figur 2: Figuren viser de ti største kommunene for verdiskaping fra fiskeri og havfisketurisme, der de fire kommunene som er på topp 10 for begge næringene er i midten.

5. Fiskeridirektoratet: Rapportering av fangst for turistfiskebedrifter.

6. Sametinget: UIT-rapport: Norge må lovfeste sjøsamiske fiskerettigheter og styrke medbestemmelsen.

Kapittel 2.

Tre måter turistfiske kan drives på – og hva de betyr for kombinasjon

Foto: Kristoffer Lorentzen

Dette kapittelet viser hvordan yrkesfiske og havfisketurisme reguleres etter ulike logikker, og hvordan disse logikkene møtes i praktisk drift. Yrkesfisket er i seg selv en kompleks næring med store forskjeller i fartøykategorier, reguleringsformer, kvote-systemer, redskap, sesongvariasjon og lokale vilkår. Fisketurisme er også variert, men på andre måter. Det er i skjæringspunktet mellom disse to ulike systemene at eventuell kombinasjonsdrift må oppstå.

Turistfiske som aktivitet

Når turistfiske i sjø omtales offentlig, fremstår det ofte som én enhetlig aktivitet – typisk knyttet til tilrettelegging for fiske for tilreisende turister. I praksis rommer turistfiske et bredt spekter av virksomheter som tilrettelegger for aktiviteten på ulike måter og i ulik skala.

Mange fisketurister fisker uten å benytte seg av organiserte turistfiskevirksomheter. Samtidig er utførsel av fisk kun tillatt etter opphold hos en registrert turistfiskevirksomhet, noe som har gjort registrering mer utbredt. Turistfiskevirksomheter omfattes av eget regelverk knyttet til blant annet rapportering, informasjon og utførselsbestemmelser, i tillegg til annet regelverk som utløses av virksomhetens omfang og organisering.

Stor variasjon blant virksomheter i turistfisket

En turistfiskevirksomhet kan være alt fra enkel utleie av båt og rorbu for å legge til rette for at gjester kan fiske, til mer omfattende reiselivsbedrifter som tilbyr overnatting, guiding, servering og et bredt opplevelsesprodukt. Virksomheter som oppfyller bestemte kriterier er pliktige til å registrere seg i turistfiskeregisteret, mens andre kan registrere seg frivillig. Dette innebærer at registeret omfatter både profesjonelle reiselivsaktører, og virksomheter som tilbyr et mer begrenset eller enkeltstående turistfisketilbud.

Variasjonen i organisering og omfang innebærer at turistfiske-registeret alene ikke gir et entydig bilde av hvilke aktører som driver som en del av reiselivsnæringen. Samtidig illustrerer bredden i registeret hvorfor regelverket må tilpasses ulike typer virksomheter, og hvorfor driftsformene påvirker hvilke krav, muligheter og begrensninger som gjelder for kombinasjonsdrift mellom fiskeri og turistfiske.

Høstingsregler og praktisk utøvelse

I turistfiske er selve høstingen også avgrenset gjennom redskapsregler. Som turistfisker er det i hovedsak kun tillatt å bruke håndholdt redskap, som snøre og fiskestang, og dorg. Utenlandske turister har i stor grad ikke anledning til å bruke faststående redskap som garn, teiner, ruser eller liner. Dette skiller turistfiske tydelig fra deler av fritidsfisket generelt, og fra yrkesfisket der

redskapsvalg er et sentralt virkemiddel i reguleringen og der ulike fiskerier har egne, detaljerte redskapskrav som del av kvote- og kontrollsystemet.

Det finnes samtidig særregler for turistfiske etter kongekrabbe, der godkjente turistbedrifter kan tilby fangst innenfor egne rammer, og der teiner kan benyttes i et begrenset omfang. Her settes det av en årlig kvote som reiselivsaktører som driver kongekrabbesafari kan søke på.

Tilrettelegging av fisketurisme ved utleie av fritidsbåt (med eller uten guide) er den vanligste praksisen, men man kan også benytte et merkeregistrert fartøy til guidet turistfiske, altså et aktivt fiskefartøy. Som hovedregel kan ikke merkeregistrerte fartøy benyttes til fritids- eller turistfiske, men det finnes unntak som åpner for at fiskere kan bruke næringsfartøy til turistfiskevirksomhet⁷. Denne driftsformen utløser ikke krav om registrering av virksomheten i turistfiskeregisteret, da aktiviteten fortsatt faller inn under fiskerilovgivningen.

Selv om turistfiske kan organiseres på mange måter, kan aktivitetene i stor grad knyttes til type fartøy og tilhørende bruk. I denne forstudien tas det derfor utgangspunkt i tre overordnede kategorier:

- guidet turistfiske på merkeregistrert fartøy («turistfiske på fiskers kvote»)
- utleie av fritidsbåt uten guide
- utleie av fritidsbåt med guide

Nedenfor presenteres en forenklet og sammenlignbar oversikt over sentrale forskjeller mellom de ulike driftsformene for turistfiske, samt sentrale forskjeller mellom fiskerinæringa og turistfisket.

Tabellen viser tydelige forskjeller mellom de ulike driftsformene for turistfiske, samt mellom yrkesfiske og turistfiske som aktivitet. Forskjeller i krav og reguleringer henger sammen med ulikt omfang, ulik praksis i aktiviteten og ulikt ressursuttak, som fører til ulike krav og ulikt ansvar.

For sertifisering og sikkerhet gjelder de samme kravene til passasjertransport ved turistfiske på merkeregistrert fartøy og turistfiske på utleid fritidsbåt med guide. Reglene avhenger av fartøyets faktiske bruk, ikke fartøytypen. Et fiskefartøy må likevel oppfylle kravene som gjelder fartøytypen, og krav av 12-pax forskriften kommer i tillegg. For utleie av fritidsbåt uten fører stilles det ingen særskilte sertifiseringskrav, men utleier har ansvar for at tjenesten er sikker etter produktkontrolloven⁸.

Høstingsaktivitet i yrkesfiske er regulert på ulike måter, hvor kontroll av ressursuttak står sentralt. I mange fiskerier reguleres aktiviteten gjennom kvotesystemet, mens det i andre fiskerier reguleres gjennom makskvoter, sesong- og redskapsreguleringer eller innsatsbegrensninger. Turistvirksomhet gjennom «turistfiske på fiskers kvote» gir ikke adgang til å operere utover fartøyets eksisterende rettigheter. Fisketurisme med fritidsbåt, med og

	Turistfiske på merkeregistrert fartøy	Utleie av fritidsbåt uten guide	Utleie av fritidsbåt med guide
Fartøy	Merkeregistrert fartøy godkjent for 12-pax	Fritidsbåt	Fritidsbåt godkjent for 12-pax
Etablering og registrering	Fiskeri: <ul style="list-style-type: none">Ervervstillatelse Fartøy registrert i merkeregisteret Deltakeradgang og konsesjoner der aktuelt <p>Turisme:</p> <ul style="list-style-type: none">Ordningen «turistfiske på fiskers kvote»	Registrert turistfiskevirksomhet hos Fiskeridirektoratet	Registrert turistfiskevirksomhet hos Fiskeridirektoratet
Sertifisering og sikkerhet	<ul style="list-style-type: none">Registrere fartøy etter 12-pax virksomhet Krav som fremgår av 12-pax forskriften	<ul style="list-style-type: none">Båtfører må ha båtførerbevis Flyteutstyr Informasjon til turisten Krav som fremgår av DSBs gjennomgang	<ul style="list-style-type: none">Registrere fartøy etter 12-pax virksomhet Krav som fremgår av 12-pax forskriften
Kvotetilknytning	Fangst er tilknyttet fartøyets kvoter og fiskerettigheter	Ikke kvoteregulert, men regler for turistfiske	Ikke kvoteregulert, men regler for turistfiske
Rapportering	Fiskeriregelverket gjelder fortsatt, også når fartøyet brukes til turistfiske: <ul style="list-style-type: none">Aktivitetsrapportering Fangstrapportering Posisjonsrapportering	Fem arter er omfattet av rapporteringsplikt til turistfiskefangst-registeret <ul style="list-style-type: none">Nullfangst av disse artene må også rapporteres	Fem arter er omfattet av rapporteringsplikt til turistfiskefangst-registeret <ul style="list-style-type: none">Nullfangst av disse artene må også rapporteres
Ansvar	Fisker har ansvar for sikkerhet, rapportering og etterlevelse av regelverk	Turist er ansvarlig for egen aktivitet, utleier ansvarlig for turistens sikkerhet, informasjon om regelverk, og rapportering	Bedrift/guide er ansvarlig for sikkerhet, rapportering og etterlevelse av regelverk

Tabell 1: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 2: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 3: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 4: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 5: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 6: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 7: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 8: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 9: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 10: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 11: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 12: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 13: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 14: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 15: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 16: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 17: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 18: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 19: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 20: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 21: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 22: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 23: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 24: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 25: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 26: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 27: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 28: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 29: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 30: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 31: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 32: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 33: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 34: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 35: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 36: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 37: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 38: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 39: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 40: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 41: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 42: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 43: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 44: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 45: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 46: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 47: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 48: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 49: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 50: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 51: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 52: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 53: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 54: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 55: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 56: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 57: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 58: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 59: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 60: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 61: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 62: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 63: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 64: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 65: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 66: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 67: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 68: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 69: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Tabell 70: En forenklet og sammenlignbar oversikt over tre ulike driftsformer for turistfiske. Tabellen fremstiller sentrale likheter og ulikheter i organisering, registrering, kvotetilknytninger, rapportering og ansvar. Fremstillingen er ment som en orientering, ikke en juridisk gjennomgang.

Kapittel 3.

Stemmer fra kysten: erfaringer fra fiskere, turistbedrifter og kombinasjonsaktører

Foto: Kristoffer Lorentzen

Yrkesfiskere

Per-Roger Vikten (Nordland)

Per-Roger er en yrkesfisker bosatt utenfor Gravdal i Vestvågøy kommune, med over 50 års erfaring i fiskerinæringen. Han tok sine sertifikater i 1978 og har siden da arbeidet som skipper og styrmann i både kyst- og havfiske. Han har hatt egen båt og har erfaring fra de fleste fiskerier.

Foto: Gunn Endresen

Ola Andreas Dahle (Trøndelag)

Ola Andreas Dahle har drevet som fisker siden 2009, etter å ha flyttet til Bessaker. Han kommer fra fiskerfamilie og kombinerer i dag sjarkfiske med arbeid om bord på ringnotbåt, en kombinasjon han har hatt siden 2010. I senere år har ringnotfisket tatt mer av tiden, mens sjarkfisket har blitt redusert. Parallelt har han og familien investert på land, blant annet gjennom utbygging av egen brygge, restaurant, leiligheter og turistrelatert virksomhet.

Hvilket syn har du på turistfiske slik det praktiseres i dag?

Jeg er i utgangspunktet kritisk til slik turistfiske fungerer i dag. Det er for lite kontroll med det faktiske uttaket. Vi fiskere er underlagt et strengt regelverk, mens turistfisket oppleves mer tillitsbasert – og tillit er lett å bryte. Når kyst-torsken går ned til tross for strenge reguleringer for oss fiskere, er det rimelig å se nærmere på turistfiskets uttak. Samtidig ser jeg at enkelte aktører bidrar positivt lokalt.

Har du noen gang vurdert å kombinere fiske med turistfiskeaktivitet?

Ikke for min egen del, mest på grunn av alder. Men jeg ser at det kan være en binæring for yngre fiskere når kvotene er lave. Etter å ha hjulpet litt i en turistfiskebedrift ser jeg også at det er krevende å kombinere. Fisket krever at du er der når fisken er der, mens turistfiske krever at du møter opp til avtalt tid.

Hva opplever du som de største barrierene eller begrensningene for at fiskere kan kombinere fiske og turistfiskeaktivitet?

Ved passasjerbefordring utløses andre krav enn ved ordinært fiske. Enkelte krav til sikkerhet og utrustning ved passasjerbefordring kan kolliderer med hvordan båten er rigget for fiskeri som egentlig skal være hoveddriften. I tillegg må turistvirksomhet tilpasses friperioder, noe som gjør det vanskelig å kombinere hvis man fisker hele året.

Hvordan opplever du forholdet mellom fiskeri og turistfiskeaktivitet?

Konflikter oppstår når turistfiskere legger seg i fiskefelt. Fiskere liker generelt ikke at andre næringer kommer i veien, men her handler det også om at vi beskatter samme ressurs med ulikt kontrollregime. Turistfiskebedrifter sier de følger regelverket, men det gjør jo alle næringer. Spørsmålet er hvorfor én skal ha svakere kontroll enn andre.

Hva måtte vært annerledes for din del for at kombinasjonsdrift skulle vært aktuelt?

I noen land må turister ha lokale guider eller skipper og kan ikke dra ut alene. Noe slikt kunne vært aktuelt her også. Jeg har også tenkt at godkjente, norskeide anlegg kunne fått kjøpe kvote og dermed følge samme system som andre som høster av felles ressurser. Myndighetene må stramme inn og sikre bedre kontroll.

Hvilket syn har du på fisket som næring i dag?

Det er små kvoter på de fleste arter, særlig i sørlige deler av Nordland og Trøndelag. Samtidig er prisene gode, så det går fortsatt an å tjene penger på få, intensive dager på havet. Yrket gir frihet og eventyr, men det er usikkert hvor mange fiskemottak som vil overleve. Færre båter betyr også færre muligheter for ungdom som vil inn i næringen.

Har du noen gang vurdert å kombinere fiske med turistfiskeaktivitet?

Jeg har vurdert det i mange år. Båten min egner seg godt, en 40 fots speedsjark med god dekksplass. Men ringnotfisket har gitt god inntekt, så det har ikke blitt prioritert. Tid har vært den største begrensningen. Det er kostnader til sertifikater og forsikring, men det må man uansett forholde seg til. For meg ville opplevelsesturisme vært mest aktuelt, ikke volumbasert utførsel.

Hva opplever du som de største barrierene eller begrensningene for at fiskere kan kombinere fiske og turistfiskeaktivitet?

For min del handler det mest om at jeg allerede har tilstrekkelig inntekt. Det er ikke nødvendigvis mange barrierer, men du må kjenne regelverket og vite hva som kreves. Gjennom familie som driver med turistfiske ser jeg at det i prinsippet er mulig å kombinere.

Hvordan opplever du forholdet mellom fiskeri og turistfiskeaktivitet?

Synspunktene er delte. Noen er kritiske, andre synes det fungerer greit. Jeg forstår motstanden der presset er stort. Her tar mange turister ut kvoten sin, men ikke alle. Etter mitt syn bør turistkvoten følge samme logikk som kystfisket – går kvotene ned for fiskerne, bør de også ned for turistene. Fangstdata fra turistfisket burde brukes bedre i forskningen, særlig her i sør med færre tokt. I dag mangler vi en felles møteplass der fiskere og turistfiske kan snakke sammen.

Hva måtte vært annerledes for din del for at kombinasjonsdrift skulle vært aktuelt?

Tid er avgjørende. Det kan bli aktuelt om noen år, særlig hvis kvotene blir svært lave. Da må man tenke nytt. I mange lokalsamfunn er turistfiske viktig for ringvirkninger, og steder som Bessaker hadde neppe klart seg uten.

Kombinasjonsaktører

Børge Iversen (Nordland)

Børge Iversen har drevet med sjarkfiske i over 50 år. Siden 1994 har han og kona drevet med havfisketurisme og utleie av rorbuer på Ballstad. Over flere tiår har Børge tatt med seg inntil 1200 turister på sjarken hvert år, med fokus på opplevelsesturisme. For Børge er kombinasjonsdriften et resultat av ønsket om å gjøre noe annet enn kun fiske. Selv om det fortsatt er mye jobb, setter han pris på å få mer tid hjemme.

Øyvind Berg (Finnmark)

Øyvind Berg startet som fisker i Mehamn i 1977 og driver primært med sjarkfiske. I 2025 etablerte han også virksomhet innen havfisketurisme, og kombinerer i dag yrkesfiske og turistaktivitet. Han ønsker i tillegg å tilby opplevelser knyttet til kongekrabbefiske. For Øyvind handler kombinasjonen både om å spe på inntektene i en tid med lave kvoter, og om ønsket om å bli værende i Mehamn og bidra til aktivitet i lokalsamfunnet.

Hvordan opplever du turistfiske slik det praktiseres i dag?

Turistfiskerieringen er en todelt næring. Det har dukket opp mange turistfiskebedrifter langs kysten de senere årene, men disse er ofte lite populære blant lokalbefolkningen og yrkesfiskere. Samtidig bidrar turistfiskerieringen til aktivitet og arbeidsplasser i lokalsamfunnet.

Kan du beskrive hvordan dere kombinerer yrkesfiske og turistfiske i praksis?

Turistfiskesesongen hos oss er fra 15. juni til 15. august. Da er det helt pause fra fiskeriet. Noen år holder vi på lengre dersom det er stor etterspørsel, og vi tilbyr også fisketurer på vinterhalvåret mellom 20. februar og 20. april, men da kan vi informere turistene om at fiskeriet prioriteres. De fleste har forståelse for det.

Hva opplever du som de største utfordringene eller barrierene ved å kombinere fiske og turistfiskeaktivitet?

Kombinasjonsdriften er grei i seg selv, men man kunne tjent bedre ved å satse fullt på fiskeri. Kombinasjonen handler mest om å gjøre noe annerledes etter mange år som fisker. For å oppnå litt lønnsomhet drives virksomheten av kun meg, kona og en vaskehjelp. Dette innebærer lange arbeidsdager i turistsesongen. For andre tror jeg investeringskostnaden er en terskel, og jeg tror mange kvier seg fordi kombinasjonsdrift oppfattes som mer komplisert enn det faktisk er.

Hvordan opplever du forholdet mellom turistfiske og fiskerieringa, sett fra ditt perspektiv?

Turistfiskerieringen har et dårlig omdømme blant yrkesfiskere, særlig knyttet til høy beskatning på sårbare arter. Samtidig har turistfiskerieringen blitt en del av kystkulturen, men konkurrerer med yrkesfiskere under svært ulike reguleringer. Deler av turistfiskerieringen virker litt ukontrollert, men det jobbes jo med det nå.

Hvis du kunne endret én ting i regelverk eller rammevilkår for å gjøre kombinasjonsdrift enklere – hva ville det vært?

Regelverket er relativt enkelt og oversiktlig. Krav til godkjent fartøy og nødvendige kurs har ikke vært en stor utfordring. De største begrensningene ligger ikke i regelverket, men i praktiske valg, kapasitet og viljen til å binde seg til turistvirksomhet.

Hvordan opplever du turistfiske slik det praktiseres i dag?

Det er viktig å se på hvorfor turistene kommer: for opplevelsens skyld, matauk, smugling eller videresalg. For meg skal turistfiske handle om opplevelsen hvor turistene får bli med meg og ta del i en unik matopplevelse. Regelverket for turistfiske burde ligne mer på burde ligne mer på regler for turistfiske etter kongekrabbe, hvor utførsel og salg er forbudt, og opplevelsen står i sentrum.

Kan du beskrive hvordan dere kombinerer yrkesfiske og turistfiske i praksis?

Jeg tar pause fra fisket fra tidlig mai og til slutten av september. Fra 1. juni tar jeg med turister så lenge etterspørselen varer. I turistsesongen hjelper mine to sønner til med driften, mens jeg selv fungerer som guide og vertskap om bord.

Hva opplever du som de største utfordringene eller barrierene ved å kombinere fiske og turistfiskeaktivitet?

Det er egentlig ikke så mange utfordringer, det handler mest om å bestemme seg. Du må planlegge og være klar når sesongen starter. Jeg har valgt at sommeren er tida for turistfiske, og da må fisket vente. Du kan ikke gjøre det halvveis. At flere ikke kombinerer tror jeg handler om at kvotene før var større, så det var ikke behov for å tenke på noe annet.

Hvordan opplever du forholdet mellom turistfiske og fiskerieringa, sett fra ditt perspektiv?

Det er reaksjoner på turistfisket fordi mange mener det har for stor frihet. Jeg opplever ikke direkte konflikt, men når kvotene er små og turistene fisker ubegrenset, skaper det misnøye. Ansvaret ligger hos forvaltningen, ikke næringene. Turistfiske bør i større grad dreies mot opplevelse fremfor matauk, selv om det er krevende å balansere hensyn.

Hvis du kunne endret én ting i regelverk eller rammevilkår for å gjøre kombinasjonsdrift enklere – hva ville det vært?

Det hadde hjulpet med en fast kontaktperson i Fiskeridirektoratet og Sjøfartsdirektoratet for turistfiske og kombinasjonsdrift. Jeg har fått god hjelp, men også ulike svar fra ulike folk. Regelverket er omfattende, og det burde vært klarere veiledning om hva som faktisk er pålagt.

Turistfiskebedrifter

Kjell Ove Hveding (Troms)

Sommarøy Sea Family er en familieeid turistfiskebedrift med dyp lokal forankring. Eierne er sjettede generasjon sommarøyværingar, og virksomheten har vokst fram i tett samspill med fiskeri, hotell og annen kystnæring gjennom over 30 år. For Hveding er eierskap, identitet og lokalsamfunn uløselig knyttet sammen.

Mona Saab (Finnmark)

Sørøya Big Fish Adventure har vokst fram gjennom over 20 år i et lokalsamfunn preget av fiskeri og fiskeindustri. Etter konkursen i fiskeri- og rekekonsernet tidlig på 2000-tallet, som kostet rundt 110 arbeidsplasser, ble turistfiske en del av en lokal omstilling og utviklet seg til et nytt bein å stå på. I dag driver de hotell, båter og kaianlegg med rundt 175 sengeplasser, 25 sesongansatte og 14 helårsarbeidsplasser.

Foto: Marie Louise Hætta

Hvordan opplever du turistfiske som næring i dag, sett fra ditt ståsted?

Havfisketurismen er en viktig bærebjelke for levende kystsamfunn. Ofte legger turistene igjen mer verdiskaping lokalt enn tradisjonelle fiskerianlegg, fordi de bruker butikker, transport, overnatting og tjenester. For oss er samdrift avgjørende. Leilighetene våre leies ut til hotellet om vinteren, og målet er helårsdrift med faste ansatte.

Hvordan opplever du at turistfisket påvirker området dere opererer i?

Uttaket vårt er lite og stabilt. Vi har regnet oss fram til rundt 15 tonn rund fisk av alle slag i året, hvorav kysttorsk utgjør langt under en halv sjark-kvote, samtidig som den lokale verdiskapingen er høy. Vi har vært åpne om driften fra start og jobbet bevisst for å styrke lokalt næringsliv og bruke lokal arbeidskraft. Samlokalisering og samarbeid gir mulighet for helårsarbeidsplasser og god sameksistens.

Hvordan opplever du forholdet mellom turistfisket og yrkesfisket?

Det har vært konflikter i vår region, særlig under skreifisket nært land. Vi har tatt det på alvor og flyttet sesongstarten vår til etter 1. april for å unngå den mest hektiske perioden. Det koster oss noe økonomisk, men har gitt respekt og bedre dialog lokalt.

Har dere vurdert samarbeid med fiskere eller kombinasjonsdrift?

Ja, men i praksis er dette svært komplisert. Mange turister ønsker å bli med profesjonelle fiskere på havet, men krav til kursing, forsikring og regelverk gjør dette vanskelig. Kaisalg og bruk av fiskemottak lar seg heller ikke gjennomføre i perioder med svært høyt volum. Det er et betydelig gap mellom intensjonen om samarbeid og de faktiske rammevilkårene.

Hva opplever du som de største barrierene for kombinasjonsdrift?

Den største barrieren er et utydelig og fragmentert regelverk. Manglende avklaringer rundt allemannsrett, kontroll og ansvar skaper smutthull, mistillit og i noen tilfeller fusk. Skal næringen være bærekraftig og seriøs, må det ryddes opp uten at man rammer de aktørene som faktisk gjør ting riktig.

Er det noe som måtte vært annerledes for at kombinasjonsdrift skulle vært aktuelt?

Det måtte vært enklere, tydeligere og mer realistiske rammer. Regelverk som tar høyde for faktiske forhold i høysesong, kapasiteten i fiskemottakene og behovet for lokal forankring. Levende kystsamfunn har også en sikkerhetspolitisk betydning, og eierskap til infrastruktur og anlegg bør forbli lokalt.

Hvordan opplever du turistfiske som næring i dag, sett fra ditt ståsted?

Havfisketurismen er viktig for bosetting og aktivitet langs kysten. Den er avgjørende for å holde oppe butikker, serveringssteder og transport. Når kvotene i kystfisket går ned, blir turistfisket enda viktigere for å holde hjulene i gang. Samtidig er rammevilkårene usikre, og det gjør langsiktige investeringer og generasjonsskifter krevende.

Hvordan opplever du at turistfisket påvirker området dere opererer i?

Vi er i et samfunn med sterk fiskeritradisjon og stort eierskap til ressursene. Det kan gjøre det krevende å dele havet. Yngre fiskere virker ofte mer åpne enn eldre generasjoner. Kanskje har dialogen vært for svak. Vår erfaring er at aktiviteten vi skaper gir viktige ringvirkninger og støtter et samfunn som ellers er svært avhengig av fiskeri.

Hvordan opplever du forholdet mellom turistfisket og yrkesfisket?

Det ligger en murring i bunn. Konflikter oppstår særlig når turister kommer borti garn og nøter, men med god rapportering kan vi informere gjestene og redusere slike situasjoner. Turistene tømmer ikke havet med stang, men blir likevel sett på som en trussel, selv om konflikten mellom havgående flåte og kystflåte kanskje er vel så viktig.

Har dere vurdert samarbeid med fiskere eller kombinasjonsdrift?

Ja, vi har prøvd, men det er vanskelig. Reiseliv krever forutsigbarhet og bestillinger langt fram i tid, mens fiskerens hverdag styres av vær og fangst. Samtidig stilles det strengere krav til sertifikater, sikkerhet og forsikring når man tar med turister ut. Det innebærer investeringer og kompetanse, og det må være et visst volum for at det skal bli lønnsomt.

Hva opplever du som de største barrierene for kombinasjonsdrift?

Barrierene ligger i regelverk, kostnader og marked. Reiseliv krever forutsigbare pakker med guiding og kvalitet, noe som skiller seg fra tradisjonelt fiske. Volumbasert «selfie-fiske» krever masseturisme og gir lite lokal verdiskaping, mens vår virksomhet er rettet mot sportsfiskere som er genuint opptatt av fisket og opplevelsen.

Er det noe som måtte vært annerledes for at kombinasjonsdrift skulle vært aktuelt?

Det måtte vært mer forutsigbare og tilpassede rammer. Samtidig handler det også om valg. For oss har det vært viktig å bygge en helårs familiebedrift og ta et tydelig samfunnsansvar, der sesonginntektene holder driften i gang om vinteren.

Kapittel 4.

Hva som hindrer kombinasjon i praksis

Foto: Kristoffer Lorentzen

Kombinasjonsdrift mellom yrkesfiske og turistfiskeaktivitet er mulig i teorien, men krevende i praksis. Det som hindrer kombinasjonsdrift ser ut til å være et samspill mellom ansvar, økonomi, fartøydesign, regulering og opplevd legitimitet. I dette kapitlet beskrives de viktigste forklaringene slik aktørene selv fremhever dem.

Regelverk bygget for en hovedaktivitet per fartøy

Regelverket for yrkesfiske og turistfiske er i stor grad bygget for én hovedaktivitet per fartøy eller virksomhet, og i liten grad utviklet med utgangspunkt i kombinerte driftsformer.

For yrkesfisket er fartøyet rettighetsbærer, og eierskap, drift og aktivitet er tett knyttet til aktivt fiske innenfor kvotesystemet. Sideaktiviteter som turistfiske, kaisalg og sjøtilvirking reguleres som unntak fordi de faller utenfor denne kjernen. Begrensninger på inntekter utenfor ordinært fiske skal hindre spekulasjon og sikre en fiskereid og aktiv flåte, men setter samtidig stramme rammer for kombinerte driftsformer – i kontrast til tidligere tiders mer sammensatte kystøkonomi. Systemet er også rigget for tett kontroll med ressursuttak gjennom levering til mottak, noe som gir høy sporbarhet, men innebærer at også småskala og kombinerte aktiviteter omfattes av detaljerte krav.

Per i dag er det som hovedregel ikke tillatt å bruke merke-registrerte fiskefartøy i turistfiskeaktivitet. Slike fartøy kan bare benyttes dersom aktiviteten skjer innenfor særskilte dispensasjonsordninger, som ordningen for turistfiske på fiskers kvote. Dette innebærer at yrkesfiskere som ønsker å kombinere egen fangstaktivitet med turistfiske, må operere innenfor et begrenset og relativt spesialisert regelverk.

Flere aktører beskriver usikkerhet om regelverkets avgrensninger og praktiske bruk, og frykt for å gjøre formelle feil eller havne i gråsoner kan bidra til at både fiskere og turistfiskebedrifter avstår fra å prøve kombinasjonsløsninger.

Turistfiskeaktivitet reguleres etter en annen logikk. Mange virksomheter som tilrettelegger for turistfiske inngår i bredere reiselivskonsepter med overnatting, servering og opplevelsesprodukter, der fisket er én av flere aktiviteter og fartøyet ikke er rettighetsbærer på samme måte som i yrkesfisket. Dette gir større driftsmessig fleksibilitet, men reguleringen er ikke koblet til kvotebaserte mekanismer for uttaksbegrensning og sporbarhet. Samtidig har reguleringene hatt som formål å begrense volum og forhindre uregulert uttak, gjennom krav til redskap, fartøystørrelse og utførsel. Bekymringen som løftes frem er at tilgang til større og mer effektive fartøy og redskap gjennom kombinasjonsdrift kan åpne for et uttak som kontrollregimet i dag ikke er rigget for å håndtere.

Turistfiskevirksomheter som oppfyller bestemte kriterier, skal være registrert i Fiskeridirektoratets register over turistfiskevirksomheter (ofte omtalt som turistfiskeregisteret). Registeret omfatter virksomheter som blant annet har inntekter fra turistfiske og disponerer fartøy for utleie eller for å ta gjester med på fiske. Registreringen innebærer blant annet plikt til å rapportere gjestenes fangster og til å informere gjestene om gjeldende regelverk.

Samtidig viser intervjuene at disse ulike reguleringslogikkene møtes i de samme kystnære områdene. Dette kan skape friksjon, særlig der aktivitetene foregår side om side.

Økonomi, fartøydesign og praktisk gjennomførbarhet

Flere peker på at økonomiske forhold i seg selv bidrar til at behovet for kombinasjonsdrift ikke nødvendigvis oppleves som presserende. På tross av reduksjoner i kvotestørrelser har mange fiskere hatt god inntjening de siste årene, blant annet som følge av høye priser. For fiskere som kan levere til fiskemottak, kan dette innebære relativt høy inntekt på begrenset arbeidstid. Nedgang i kvoter betyr derfor ikke automatisk at flere ser etter alternative inntektskilder.

«Yrkesfiskeren må være klar når fisken kommer. Du kan ikke legge inn en bestilling ett år i forveien og forvente at båten ligger klar på kaia kl. 10.00. I reiselivet må vi derimot kunne selge og garantere noe lenge i forveien.»

Mona Saab, havfisketurisme

Turistfiskebedrifter har investert i spesifikke markeder og produkter, ofte rettet mot sportsfiskere, med en drift som skiller seg tydelig fra yrkesfartøyenes. Booking flere år i forveien står i kontrast til fiskerens behov for fleksibilitet ut fra vær og fiskens vandring.

Fartøydesign fremheves som en mulig barriere. Mange kystfartøy er bygget for effektiv fangst, ikke for å ha passasjerer om bord, mens turistfiskebedrifter har utviklet fartøy tilpasset opplevelsesbasert drift. Det finnes ulike markeder, men det er krevende for én aktør å betjene flere samtidig.

Flere stiller også spørsmål ved hvilket prisnivå som måtte til for at kombinasjonsdrift skulle være økonomisk forsvarlig. Å ta med turister ut på feltet krever planlegging, tar tid, medfører økt drivstoffbruk og slitasje, og forutsetter investeringer i sertifikater, kurs, systemer og forsikringer. I tillegg kan det være krevende å nå de riktige kundene som er villige til å betale for et slikt tilbud. Samlet sett fremstår dette som en viktig barriere for mange.

Økt ansvar og sikkerhetsrisiko ved å ta med passasjerer

Flere aktører peker på et skille mellom å ha ansvar for eget fartøy og mannskap, og det å ta med betalende passasjerer ut på fiske. Regelverket som forvaltes av Sjøfartsdirektoratet synliggjør dette skillet. Når passasjerer tas om bord på et fiskefartøy, stilles det krav til blant annet kurs i passasjer- og krisehåndtering, utvidede sikkerhetsstyringssystemer og andre sertifikater enn ved ordinær fiskedrift. Kravene er begrunnet i at det å ta med passasjerer ut på havet innebærer et utvidet risikobilde, særlig når personene om bord ikke er faglært mannskap.

Flere fiskere beskriver også at det å ta med gjester om bord er annerledes enn vanlig arbeid på fiskebåt. Mange trekkes til fiskeryrket nettopp på grunn av friheten i arbeidet og det å operere alene eller i små team. Å ha passasjerer om bord kan innebære språkbarrierer, uforutsigbar atferd og avbrudd i arbeidsflyten. Dette påvirker også sikkerheten om bord. Fiske er et risikofyllt yrke med tunge redskap og store krefter i bevegelse, språkbarrierer eller uforutsigbar atferd kan øke ulykkesrisikoen. I tillegg er store deler av den kystnære flåten bygget for effektiv fangst, ikke for å ha flere personer om bord enn dem som skal drifte fartøyets funksjoner.

Opplevd urettferdighet og svekket legitimitet i kontrollregimene

Forholdet mellom yrkesfiske og turistfiskeaktivitet beskrives noen steder som preget av lav tillit og steile fronter. Fortellinger om at «turistfiskerne tømmer havet» forsterkes av medieoppslag om beslag av uregistrert fisk. Klimaendringer og reduserte kvoter kan bidra til å skjerpe konfliktnivået. Konfliktene viser seg også i praktisk utøvelse, blant annet gjennom skadet redskap og konkurranse om kystnære felt.

En ofte fremhevet konfliktlinje knytter seg til forskjeller i regulerings- og kontrollregimer. Yrkesfisket er underlagt et strengt og detaljert regelverk, uavhengig av fartøystørrelse og fangstvolum. Landingsplikt, rapporteringskrav og omsetningsregler innebærer at all fangst skal registreres og omsettes gjennom fiskesalgslag, slik at fellesskapet får del i verdiskapingen fra en felles ressurs. Når fiskere reagerer på ulik rapportering og kontroll handler det i stor grad om opplevelsen av likebehandling i forvaltningen av en felles ressurs.

Aktivitet knyttet til turistfiske har vokst betydelig, uten at reguleringsregimet i samme grad har blitt tilpasset utviklingen. Kravene til fangstrapportering har vært svakere, og kunnskapen om samlet uttak begrenset. Ordningen med registrering av virksomheter gir adgang til å legge til rette for utførsel av fisk, noe som forsterker kontrasten til yrkesfiskernes detaljerte krav til registrering og omsetning. Kontroll med turistfiske har vært vanskelig grunnet få kontrollpunkter for Fiskeridirektoratet. Dette kan bidra til opplevelser av ulik behandling og svekket legitimitet i kontrollen.

Flere av disse forholdene er også løftet frem i Fiskeridirektoratets arbeidsgrupperapport om turistfiske i sjø, som peker på mangelfull rapportering, svak kontroll og begrenset kunnskap om uttaket i turistfisket som en utfordring for både ressursforvaltning og legitimitet i reguleringsystemene (Fiskeridirektoratet, 2024).

Fra aktører i havfisketurismebransjen og i verdiskapingsanalyser fremheves det ofte at havfisketurisme representerer høy verdiskaping per kilo fisk, og at aktiviteten i stor grad skjer med håndholdte redskap og begrenset volum. Flere aktører mener derfor at presset på bestandene i liten grad kan forklares av turistfiske alene, og etterlyser et mer presist kunnskapsgrunnlag om faktisk uttak.

Når aktørene opplever at reglene slår ulikt ut, kan det svekke samarbeidsviljen og gjøre sameksistensen mer krevende. Over tid kan dette også bidra til lavere tillit til forvaltningen og redusert motivasjon for å benytte formelle ordninger, noe som i sin tur kan undergrave både etterlevelse og legitimitet i forvaltningen av kystnære fiskeressurser.

Samlet sett viser intervjuene at barrierene for kombinasjonsdrift ikke kan forstås isolert, men må ses som et samspill mellom regulering, økonomiske og praktiske forhold, ansvar og sikkerhet, samt opplevd legitimitet i kontrollregimene. Ingen av disse forholdene står alene, og ingen av dem peker på entydige løsninger. I denne rapporten forstås kombinasjonsdrift også som ett mulig uttrykk for sameksistens i praksis. Når slike løsninger i liten grad oppstår, kan det derfor også gi indikasjoner på hvordan samspillet mellom fiskeri og turistfiskeaktivitet fungerer mer generelt.

Kapittel 5.

Hva funnene sier om sameksistens i kystsonen

«Det finnes egentlig ingen dialogarena mellom turistfiskerieringa og fiskeriene. Det arrangeres møter for fiskerne, men turistfiskeaktørene er ikke en del av dem»

Ola Andreas Dahle, fisker

Foto: Kjell Ove Hveding

Å forvalte og tilrettelegge for god og aktiv sameksistens mellom turistfiskeaktivitet og fiskeriene er viktig. Aktivitetene foregår i de samme kystsamfunnene, mange virksomheter henter sin arbeidskraft i de samme bygdene og de gir begge viktige ringvirkninger til lokalsamfunnet. Der den ene er en tradisjonell næring som har sprunget ut av flere hundre år med høsting av en ressurs og videresalg av den, så er den andre et nyere innslag med stort potensiale for lokal verdiskaping.

Men det som er likt for begge er at de høster av samme ressurs, de livnærer seg av havet. Fiskerieringa og aktivitet knyttet til

turistfiske påvirker hverandre allerede – men de har kanskje ikke samme bilde av hva den påvirkningen består av.

I fjordområdene har fisket tradisjonelt vært et hjemmefiske, tett knyttet til lokalsamfunn og en sjøsamisk og norsk kystkultur der kombinasjonsnæringer var en del av livsgrunnlaget. Når nye aktiviteter vokser fram i de samme områdene, blir spørsmålet om likebehandling også et spørsmål om lokal forankring og historisk bruk.

For å sikre livskraftige kystsamfunn må det legges til rette for god sameksistens mellom yrkesfiske og havfisketurisme. Det innebærer ikke fravær av konflikt, men et konfliktnivå som er håndterbart og preget av gjensidig forståelse og forutsigbarhet. Rapporten *Samarbeid i norske havnæringer – en status om sameksistens i det blå* viser at sektorer som samarbeider mer med andre aktører også opplever mindre konflikt, og at samarbeid bidrar til både høyere tillit og bedre relasjoner over tid (Senter for hav og Arktis, under trykk). Dette peker på at aktiv dialog, deling av informasjon og praktiske samarbeidsflater mellom fiskeri og havfisketurismebransjen kan være sentrale virkemidler for å redusere friksjon og styrke sameksistensen i kystsonen.

Å analysere barrierer for konkret samarbeid, som kombinasjon av yrkesfiske og turistfiske, gir derfor et nyttig utgangspunkt for å forstå sameksistens i praksis. Kombinasjonsdrift er ikke den eneste formen for sameksistens, men kan gi et innblikk i hvordan regelverk, praksis og lokale relasjoner påvirker mulighetene for samspill mellom fiskeri og havfisketurismebransjen.

Erfaringer fra både fiskeri- og turistfiskebransjen viser at tilgang til et felles kunnskapsgrunnlag i seg selv ikke er tilstrekkelig for å sikre god sameksistens. Selv når aktører forholder seg til de samme dataene, reguleringene og politiske målsettingene, kan forståelsen av situasjonen variere betydelig.

Dette peker på at sameksistensutfordringer i kystsonen ikke bare er kunnskapsbaserte, men også knyttet til hvordan aktører tolker hverandres handlingsrom, prioriteringer og begrensninger. Når slike vurderinger ikke er gjensidig forstått eller etterprøvbare, kan det oppstå mistillit og konflikt, også i situasjoner der det formelt finnes overlappende interesser.

Tydelige rammer og større forutsigbarhet i regelverket kan også ha betydning for kontroll og etterlevelse. Når regelverk oppleves som forståelig og praktiserbart, reduseres risikoen for at aktører havner i gråsoner eller utilsiktet bryter regelverket. Samtidig kan klarere avgrensninger mellom aktiviteter bidra til å redusere handlingsrommet for miljø- og økonomisk kriminalitet, og styrke et mer proaktivt arbeid for å forebygge uregelmessigheter knyttet til ressursuttak og omsetning.

Funnene i rapporten peker på at sameksistensutfordringen i kystsonen ikke først og fremst handler om manglende vilje, men om friksjon mellom ulike reguleringslogikker, ulike tidslogikker og ulikt kontrollregime. Kombinasjonsdrift samler flere av disse utfordringene i én aktivitet: der regelverk, ansvar, sikkerhet og legitimitet møtes i samme fartøy og samme drift. Når dette oppleves utydelig eller risikofyllt, faller samspill bort før det i det hele tatt prøves. Det svekker både muligheten for nye inntektsbein, og påvirker grunnlaget for dialog og tillit lokalt.

Kapittel 6.

Veien videre

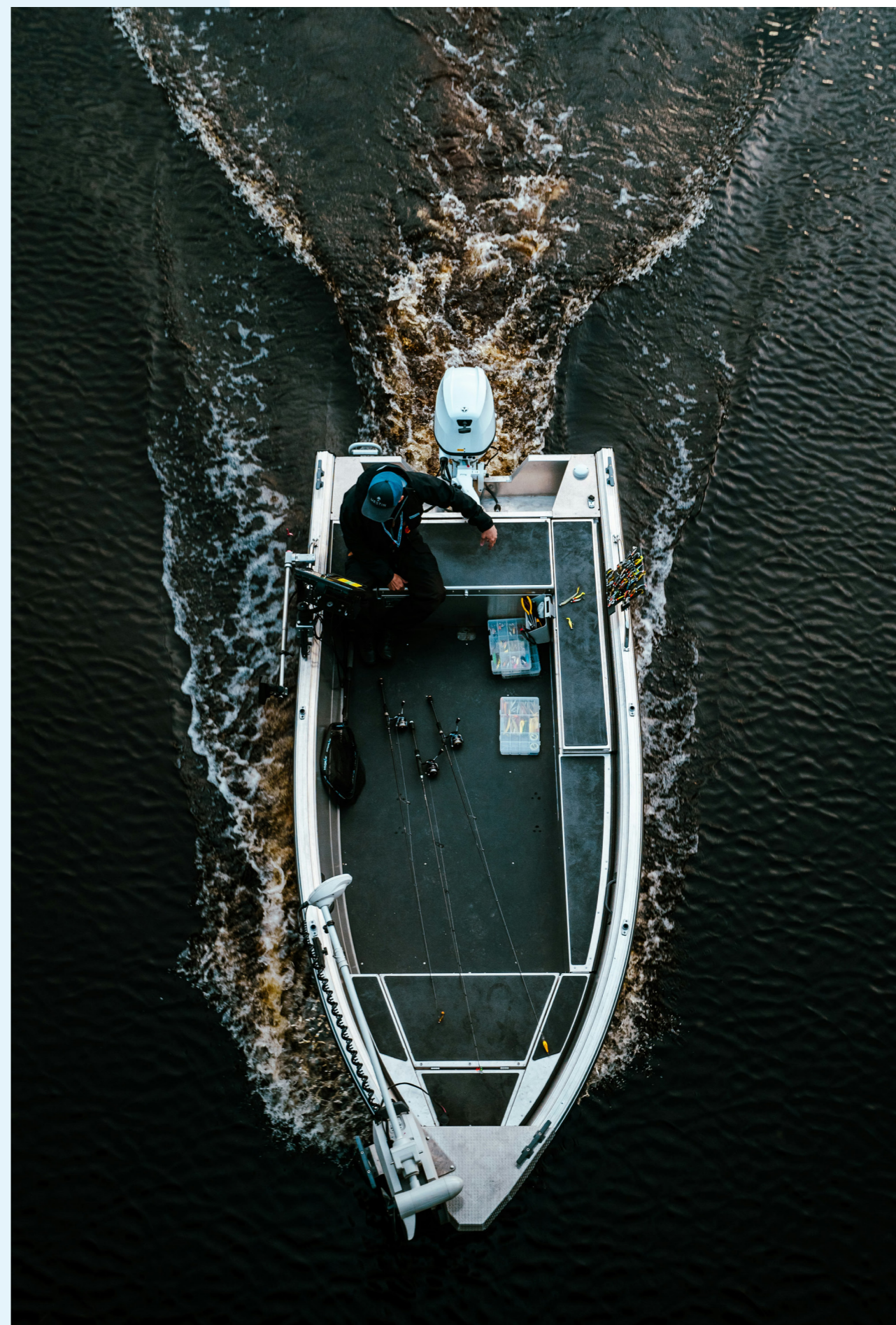
Det nødvendige arbeidet med utviklingen av reguleringer for turistfiske i sjø, den videre forvaltningen av kystfisket og kystfiskeressursene, og arbeidet med sjøsamiske fiskerettigheter må ses i sammenheng. Disse prosessene berører de samme kystområdene, de samme ressursene og i stor grad de samme lokalsamfunnene. For at reguleringene skal oppleves som legitime og virke etter hensikten, må de ta høyde for både økologiske hensyn, lokal verdiskaping og behovet for å sikre livskraftige kystsamfunn over tid.

Det må derfor utvikles reguleringer som balanserer hensynet til bosetting, naturressurser, økonomi og gode liv langs kysten. Denne forstudien tar ikke stilling til om regelverket bør liberaliseres for økt kombinasjonsdrift, men peker på områder der bedre praksis, tydeligere rammer og økt kunnskap kan gi mer forutsigbarhet og lavere konflikt-nivå – uavhengig av framtidige reguleringer.

Med utgangspunkt i funnene peker vi på fem områder som kan følges opp videre:

- **Mer felles situasjonsforståelse lokalt.**
Faste møteplasser i kommuner med høy aktivitet innen fiskeri og havfisketurisme kan bidra til tryggere drift og mindre friksjon. Agendaen kan innebære for eksempel: redskap, feltbruk, sikkerhet og sesongtopper. Målet er å sikre forutsigbarhet for aktørene.
- **Bedre veiledning og lavterskel avklaringer.**
En felles "hva utløser hva"-veileder på tvers av Fiskeridirektoratet og Sjøfartsdirektoratet kan gjøre det enklere for små aktører å forholde seg til gjeldende regler, og redusere usikkerhet i gråsoner.
- **Datakvalitet og registerpraksis.**
Et mer presist og oppdatert register gjør det lettere å skille aktive fra passive virksomheter, og bedre oversikt over uttaket lokalt, kan gjøre debatten mindre preget av antakelser. Et klarere kunnskapsgrunnlag vil styrke legitimitet og beslutningsgrunnlag i både næring og forvaltning.
- **Læringspiloter for kombinasjonsdrift.**
Det kan være nyttig å teste noen få, tydelig avgrensede modeller for kombinasjon i samarbeid med forvaltningen. Målet er å lære hva som faktisk skaper økonomiske muligheter, trygghet, etterlevelse og legitimitet lokalt.
- **Kunnskapsgrunnlag om historiske og samtidige kombinasjonsnæringer.**
En bedre forståelse av hvordan flere inntektsbein tidligere har vært del av livsgrunnlaget i kystsamfunn – og hva som skal til for at dette kan være realistisk og legitimt igjen – kan gi et bredere bakteppe for politikk og næringsutvikling. Dette kan også innebære at målet ikke alltid er helårlige arbeidsplasser i én virksomhet, men mer robust inntektsgrunnlag i husholdningene gjennom sesongbaserte kombinasjoner.

God sameksistens mellom fiskeri, havfisketurisme og annen aktivitet knyttet til turistfiske forutsetter tydeligere rammer, en felles forståelse av kunnskapsgrunnlaget og forutsigbare relasjoner lokalt. Tiltakene som skisseres er forslag til konkrete steg som kan gi mer klarhet, bedre dialog og økt legitimitet – og dermed styrke grunnlaget for trygge og livskraftige kystsamfunn også framover.

Referanser

Senter for hav og Arktis (under trykk).

Samarbeid i norske havnæringer – en status om sameksistens i det blå. Sameksistensrapport | Hav og arktis

<https://havarktis.no/index.php/prosjekt/sameksistensrapport>

Fiskeridirektoratet (2024).

Gjennomgang av turistfisket i sjø og forslag til forvaltningstiltak. Rapport fra arbeidsgruppe.

<https://www.fiskeridir.no/nyheter/turistfiskerapport-ferdig/gjennomgang-av-turistfisket-i-sjo-og-forslag-til-forvaltningstiltak.pdf>

Menon Economics (2022).

Ringvirkninger av havfisketurisme i Norge. Menon-publikasjon nr. 21/2022.

<https://www.nhoreiseliv.no/contentassets/4f89cc1e0c504ac89443fb650eed096e/ringvirkninger-av-havfisketurisme-i-norge---menon-publikasjon-21-2022.pdf>

Havforskningsinstituttet (2025).

Klimaet i havet.

<https://www.hi.no/hi/temasider/hav-og-kyst/klimaet-i-havet>
(lastet ned 09.03.2026)

Senter for hav og Arktis (2026).

Verdiskaping havfisketurisme 2023.

<https://havarktis.no/publikasjon/verdiskaping-havfisketurisme-2023>
(lastet ned 09.03.2026)

Steinsbø, S., Iversen, A., Nyrud, T., Robertsen, R., Bendiksen, B. I., & Jensen, H. S. (2025).

Flåtens ringvirkninger: Verdiskaping og ringvirkninger fra den norske fiskeflåten i 2023. Nofima. Rapport 1/2025.

<https://nofima.no/publikasjon/2337453/>

UiT Norges
arktiske universitet

Senter for
hav og Arktis